

**Тетяна Кізіма**

д.е.н., професор, професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія,  
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

**Ілля Клімов**

студент гр. ФПФМ-21,  
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

**Юрій Охотницький**

студент гр. ФПФМ-22,  
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

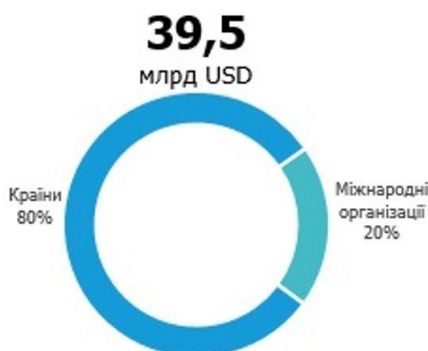
## МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА БОРГОВУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

На другому році повномасштабної війни Україна продовжує зазнавати катастрофічних збитків від неспровокованої збройної агресії РФ, здійснюючи героїчний супротив ворогу.

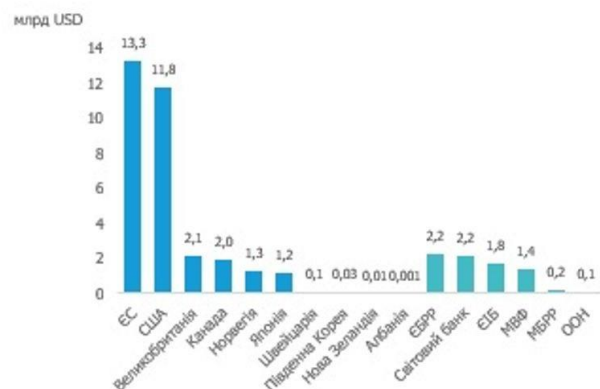
Звісно ж, що у такі скрутні часи неоціненною підтримкою для України стала військова, гуманітарна та фінансова допомога її міжнародних партнерів: фінансових організацій, європейських інституцій, урядів окремих країн та пересічних громадян. Безповоротні трансферти (гранти), кредити, матеріальна допомога, зібрані донати від небайдужих людей дали змогу не лише зупинити просування агресора територією України, але й стабілізувати складну соціально-економічну ситуацію в державі і врятувати життя мільйонів українців.

З початку повномасштабного вторгнення «міжнародні партнери України анонсували загальну фінансову допомогу для України на рівні 39,5 млрд USD» [1] (рис. 1).

Структура заявленої міжнародної фінансової допомоги за типами донорів



Географічна структура заявленої міжнародної фінансової допомоги



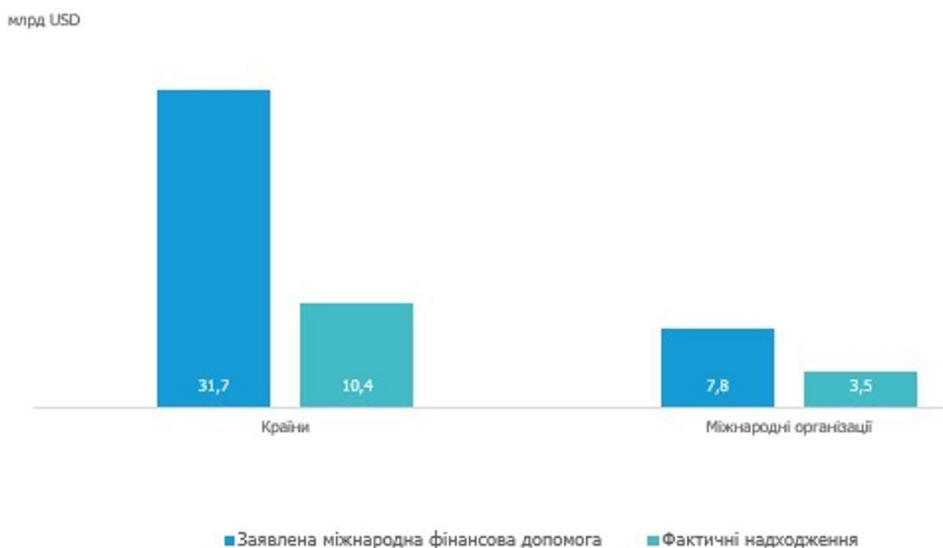
Джерело: Kreston Ukraine за даними з відкритих джерел

**Рис. 1. Структура заявленої міжнародної фінансової допомоги Україні за типами кредиторів у 2022 році [1]**

Причому анонсувалося, що лівова частка наданих коштів буде спрямована саме від урядів зарубіжних країн (80%), а на міжнародні фінансові організації припадатиме лише 20% заявленої суми. З-поміж ключових донорів в авангарді знаходяться США, Європейський Союз загалом і окремі його члени зокрема, а серед міжнародних фінансових організацій – Європейський банк реконструкції та розвитку, Світовий банк, Європейський інвестиційний банк і Міжнародний валютний фонд.

Водночас, слід пам'ятати, що між анонсованою і реально отриманою допомогою на практиці може існувати суттєва різниця (як це фактично і трапилося в Україні) (рис. 2), позаяк між заявленим і реальним отриманням допомоги може проходити досить тривалий період часу; до того ж, анонсована фінансова допомога надходить до державного бюджету зазвичай кількома послідовними траншами (звісно ж, ризики взагалі ненадходження такої допомоги з різних форс-мажорних причин теж залишаються).

Заявлена фінансова допомога та фактичні надходження



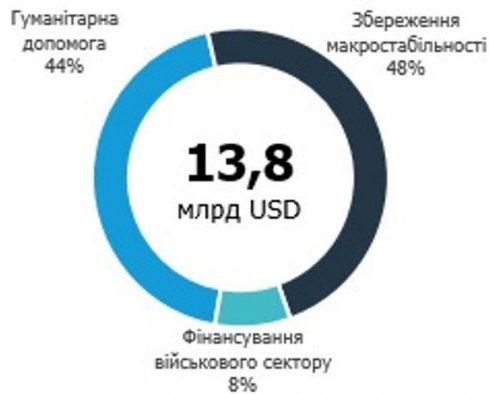
Джерело: Kreston Ukraine за даними з відкритих джерел

**Рис. 2. Заявлені та фактичні обсяги надходження міжнародної фінансової допомоги в Україну у березні – серпні 2022 року [1]**

При цьому, незважаючи на певні труднощі, Україна з початку повномасштабного вторгнення отримала міжнародної фінансової допомоги в обсязі 13,8 млрд дол. США. Ця допомога передусім була спрямована на такі напрями: «збереження макростабільності – покриття дефіциту держбюджету, підтримка платіжного балансу та валютного курсу, виконання боргових та соціальних зобов'язань; гуманітарна підтримка – матеріальна допомога населенню, що постраждало через воєнні дії; фінансування військового сектору — забезпечення функціонування військової сфери (крім фізичного постачання озброєння)» [1] (рис. 3).

Водночас слід акцентувати, що «лише 41% отриманої допомоги було надано на безповоротній основі, решту коштів з часом доведеться повертати» [1].

Розподіл фактичних надходжень за напрямками



Інструменти фінансової допомоги



Джерело: Kreston Ukraine за даними з відкритих джерел

**Рис. 3. Структура фактично отриманої Україною міжнародної фінансової допомоги за основними напрямками та інструментами у 2022 році [1]**

Проте, беручи до уваги надходження міжнародної фінансової допомоги й запевнення міжнародних партнерів у тому, що вони «будуть підтримувати Україну рівно стільки, скільки буде потрібно», все ж змушені констатувати, що наявної допомоги все ж недостатньо для повного забезпечення потреб України. Відтак, окрім збільшення обсягів такої допомоги, Україні потрібно шукати альтернативні джерела наповнення дохідної частини державного бюджету, які були б повністю адаптованими до вимог і потреб воєнного часу, а також післявоєнного відновлення вітчизняної економіки.

До того ж, значні обсяги міжнародної фінансової допомоги (лише менша половина з якої є грантовою) загрожують Україні серйозними борговими проблемами, позаяк державний борг країни уже перевищив межу у 100 млрд дол. США (і це ще далеко не кінцева цифра).

Як вихід із ситуації, що склалася у борговій сфері, експерти пропонують провести реструктуризацію, «яка має включати відстрочку виплат на 20 років, зниження відсоткової ставки з нинішніх 7 відсотків до 1-2 відсотка та списання половини боргу. За словами експерта, агресія Росії – це 100 відсотків форс-мажор, тому Україна має право почати процес реструктуризації» [2].

Тож, безумовно, українській владі уже слід визначитися з майбутньою фінансовою стратегією, щоб, з одного боку, по можливості мінімізувати виплати за державним боргом, а з іншого, не «підірвати довіру іноземних інвесторів та кредиторів, на гроші яких Україна розраховує під час майбутньої масштабної відбудови» [2].

Відтак, у кінцевому підсумку, усе залежатиме від фаховості вітчизняних урядовців і дипломатичних напрацювань української влади, а також від ефективного продовження розпочатих реформ та усунення корупції, навіть не

зважаючи на продовження воєнних дій. А ось уже після переможного завершення війни Україна зможе повернутися до назрілого питання реструктуризації державного боргу, позаяк без його вирішення державі буде вкрай важко швидко вийти на траєкторію економічного зростання й на основі передових технологій відбудувати національну економіку, котра має усі шанси стати важливою частиною єдиної європейської спільноти.

**Список використаних джерел:**

1. Рябушко Т. Міжнародна фінансова допомога Україні під час війни (звіт за 6 місяців). URL: <https://kreston.ua/mizhnarodna-finansova-dopomoha-ukraini-pid-chas-viyny-zvit-za-6-misiatsiv/>
2. Слуцький Б. Борг в 100 мільярдів доларів: як Україна буде виплачувати кредити в умовах війни та дефіциту фінансів. <https://www.unian.ua/economics/finance/borg-v-100-mlrd-dolariv-yak-ukrajina-bude-viplachuvati-kredit-v-umovah-viyni-ta-deficitu-finansiv-12053073.html>